

Automatiseringsvennlig lovgivning

Dag Wiese Schartum,
Senter for rettsinformatikk

En familie av spørsmål

- **Digitaliseringsvennlig lovgivning**

- Når det grunnleggende perspektivet bak loven gjør loven egnet for digitalisering
- Forvaltningsloven og personvernforordningen er eksempler på lover som er uegnet, men som kunne blitt digitaliseringsvennlig ved å endre de grunnleggende perspektivene
  - Stille krav til *systemnivået* og i mindre grad til *enkeltsaksnivået*

- **Digitaliseringsklar lovgivning**

- Når alle rettslige forutsetninger for digitalisering er avklart
  - Formål og rettslig grunnlag er avklart, taushetsplikter og krav til datakvalitet mv. gir ikke uønskede hindre
  - Det er avklart om fritt skjønn mv. kan erstattes med maskinlæring e.l.
  - Det er med andre ord ingen rettslige hindre mot å digitalisere slik det er bestemt/ønskelig (jf. f.eks. ønske om helt automatisert saksbehandling)

- **Automatiseringsvennlig lovgivning**

- Lovgivningen er formulert på en slik måte at den er lite arbeidskrevende å transformere/formalisere fra lovtekst til kjørbare kode for å automatisere rettsanvendelsen

Automatiseringsvennlig lovgivning: Utgangspunkter og presiseringer

- Diskusjonen om automatiseringsvennlig lovgivning er minst 50 år gammel
Første eksempel i Norge er utarbeidelsen av alderspensjonskapittelet i folketrygdloven (parallell lov- og systemutvikling fra ca. 1964)
- “Automatiseringsvennlig lovgivning” er ikke en generell strategi for lovgivning, men er knyttet til to situasjoner:
  - 1) Når lovgivningen innen et domene allerede er gjenstand for automatisering
  - 2) Når det er et politisk mål om å øke automatiseringsgraden, og derfor en oppfordring om legge til rette for realiseringen av denne målsettingen

Automatiseringsvennlig lovgivning handler ikke om å skrive lover som programkode, men i stor grad om å skrive klart og tydelig norsk!

Lovutvikling

- Prosessanalyser
- Informasjonsanalyser

- * Grundigere analyser, noe økt tidsforbruk
- * Større innflytelse for lovgiver på innholdsmessige spørsmål

Formålet med behandlingen skal være fastlagt i dette retsgrundlag eller for så vidt angår den behandling, der er omhandlet i stk. 1, litra e), være nødvendig for udførelsen af en opgave i samfundets interesse eller som henhører under offentlig myndighedsudøvelse, som den dataansvarlige har fået pålagt. Dette retsgrundlag kan indeholde specifikke bestemmelser med henblik på at tilpasse anvendelsen af bestemmelserne i denne forordning, bl.a. de generelle betingelser for lovlighed af den dataansvarliges behandling, hvilke typer oplysninger der skal behandles, berørte registrerede, hvilke enheder personoplysninger må videregives til, og formålet hermed, formålsbegrænsninger, opbevaringsperioder og behandlingsaktiviteter samt behandlingsprocedurer, herunder foranstaltninger til sikring af lovlig og rimelig behandling såsom i andre specifikke databehandlingssituationer som omhandlet i kapitel IX. EU-retten eller medlemsstaternes nationale ret skal opfylde et formål i samfundets interesse og stå i rimeligt forhold til det legitime mål, der forfølges. *(fra personvernforordningen art. 6)*

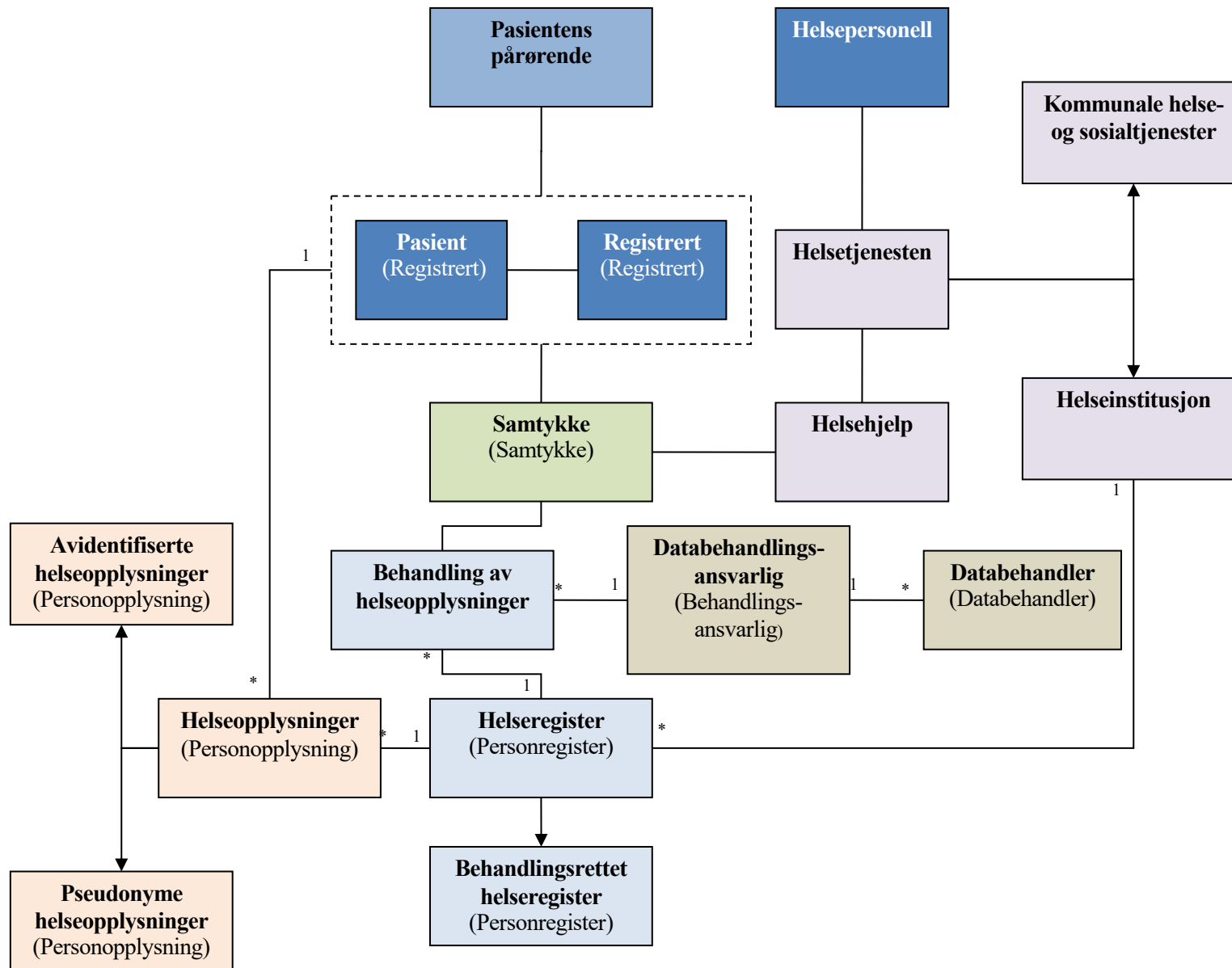
Systemutvikling

- * Enklere og raskere transformering fra lov til system
- * Mindre innflytelse for systemutviklere på innholdsmessige spørsmål

Informasjonsanalyser

- Lovgiver bør tydelig angi alle opplysningstyper som skal være beslutningsgrunnlag for enkeltvedtak
- For å oppnå høy grad av automatisering bør lovgiver vurdere om opplysningstypene kan defineres i samsvar med opplysninger som finnes i maskinlesbare kilder
  - F.eks. som resultat av enkeltvedtak i samme og andre forvaltningsorganer, eller
  - opplysninger i andre autorative registre
  - Bør ikke nødvendigvis bruke legaldefinisjoner; presiseringer i særlige merknader kan ofte være å foretrekke
- Lovgiver bør om mulig arbeide ut i fra data-/begrepsmodeller innen det aktuelle forvaltningsområdet
  - Kan gjerne omfatte flere lover
  - Bør om mulig legges til grunn i alle fremtidige lovarbeider innen domenet

Hentet fra Ivar Berg-Jacobsen og Marius Raugstad: *Legaldefinisjoner og juridisk interoperabilitet i helsesektoren* (masteroppgave i forvaltningsinformatikk, 2011)

Prosessanalyser

Lovgiver bør beskrive på mest mulig presis måte

- alle vilkår og rettsfølger (jf. hvis – så)
  - herunder om vilkårene er alternative eller kumulative osv.
  - ved å bruke språklige uttrykk som tilsvarer *logiske operatorer*
- alle beregninger
  - vedrørende beløp, tid, mv.
  - hvordan beregningene skal utføres i detalj
  - ved å bruke språklige uttrykk som tilsvarer *aritmetiske operatorer*
  - hvordan prøving av alle vilkår og beregninger mv skal lenkes sammen til sammenhengende prosedyrer

OG, ELLER, IKKE, $\neq$, $<$, $>$, $\geq$ etc

$+$, $-$, $/$, $*$ etc

Noen konklusjoner

- Det bør være samsvar mellom forvaltningspolitikken og lovgivningspraksis:
  - Hvis automatisering er valgt eller ønsket bør lovgivningspraksis tilpasse seg dette
- Det bør utarbeides en «lovutviklingsmetode» for forvaltningslovgivning
- Det bør etableres en interdepartemental gruppe som kan bistå med formelle analyser av utkast til lover som skal være gjenstand for automatisering